

■ سهراب دریابندری، فرزند نجف دریابندری چندی پیش با اشاره به نام‌گذاری خیابانی به‌نام این مترجم فقید در بوشهر، به اشتباه املایی در نوشتن نام «دریابندری» هم به فارسی و هم انگلیسی اشاره کرد؛ حالا تابلو عوض شده اما اشتباه در نوشتار انگلیسی همچنان پابرجاست./ایسنا

■ خوشنویسانی از کشورهای مختلف جهان آثار خود را در نمایشگاه و همایش بین‌المللی راه ابریشم با عنوان «رقص قلم» به نمایش می‌گذارند./ایسنا

■ چهل و ششمین نشست از مجموعه

در سگفتارهایی درباره شمس تبریزی با عنوان «شیوه‌های طنزپردازي و مقارنه طنز و فرزانگی در مقالات شمس» روز چهارشنبه ۱۰ دی در مرکز فرهنگی شهر کتاب برگزار می‌شود. این برنامه از ساعت ۱۱ به‌صورت زنده از صفحات این مرکز فرهنگی در فضای مجازی پخش می‌شود./روابط عمومی

■ در جلسه اخیر شورای صدور پروانه ساخت با فیلمنامه‌های کاندید به تهیه‌کنندگی و کارگردانی علی عطشانی و نویسندگی جابر قاسمعلی، شبکه نیش به تهیه‌کنندگی حمید امجد، کارگردانی و نویسندگی معراج میراحمدیان و قطار سریع‌السیر درجه یک به تهیه‌کنندگی مجتبی امینی، کارگردانی و نویسندگی محسن جسور موافقت شد. علاوه بر این پروژه سینمایی «ناتور عشق» هم به کارگردانی بیژن میرباقری مجوز ساخت گرفت./ایرنا

■ براساس توافق دفتر امور موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و بنیاد رودکی، متقاضیان برگزاری اجرای موسیقی آنلاین در حوزه موسیقی ریف دستگاهی، موسیقی کلاسیک و موسیقی نواحی می‌توانند از حمایت دفتر موسیقی و بنیاد رودکی برخوردار شوند./ایرنا

■ فیلمبرداری پروژه سینمایی «غیبت موجه» با بازی ابوالفضل پورعرب در تهران به پایان رسید و برای ارائه به سی‌ونهمین جشنواره فیلم فجر آماده شد./ایرنا

■ کمیسیون ملی یونسکو-ایران نخستین نمایشگاه و همایش بین‌المللی راه ابریشم با عنوان «رقص قلم» را از اول تا چهارم بهمن ۱۳۹۹ به‌صورت مجازی برگزار می‌کند./ایرنا

■ پس از تأیید شورای سیاستگذاری جشنواره «هنر زنده است»، هیأت‌دوران آثار بخش تئاتر این جشنواره اعلام شد. مرضیه برومند کارگردان سینما، تلویزیون و تئاتر، فاطمه معتمد آریا بازیگر سینما و تئاتر، آتیلا پسیانی کارگردان و بازیگر و علی اصغر دشتی نویسنده و کارگردان تئاتر، داورانی هستند که بخش تئاتر جشنواره «هنر زنده است» را مورد ارزیابی قرار می‌دهند.

■ فیلم سینمایی «پادیسگار» با نویسندگی و کارگردانی ابراهیم حاتمی کیا از کانال بالکان شبکه سحر پخش می‌شود./ایلنا

■ فرصت مشارکت در هفتمین جشنواره «روستاهای عشایر دوستدار کتاب» تا آخر دی‌ماه تمدید شد. روستاهای مقاضی شرکت در این جشنواره می‌توانند مستندات و مدارک و برنامه‌های تدوین و انجام‌شده در زمینه کتابخوانی و ترویج کتاب را به دبیرخانه مرکزی یا دبیرخانه استانی جشنواره ارسال کنند./ایسنا

■ جشنواره فیلم «کارتاز» تونس اعلام کرد که امسال ۱۷ هزار نفر مخاطب از نزدیک ۱۲۰ فیلم داخلی و خارجی را در این رویداد سینمایی تماشا کردند./ایسنا

■ مسعود صفوی، تهیه‌کننده «شکرستان» از ساخت فصل جدید این مجموعه انیمیشن برای پخش در نوروز ۱۴۰۰ خبر داد.

تبریز؛ فانوس دریای زبان و ادب فارسی

محمد مطلق

دبیر گروه گزارش

گورستان سرخاب - مقبره‌الشعرای تبریز- چه داستان‌های ناشنیده‌ای که ندارد؛ داستانی پرکشش از هزار سال تکاپو برای زنده نگه داشتن سرچشمه‌های زبان و اندیشه ایرانی، داستان کانونی سترگ و زایا به نام آذربایجان و تبریز که مهد زبان و ادب فارسی است و قصیده‌ای بلند از عشق و حماسه از شهر شاعران و شهیدان؛ تبریز. سرخاب ارزنده‌ترین میراث معنوی ایران در حوزه زبان و ادب است و هیچ رقیب دیگری نه در ایران و نه در منطقه می‌توان برای آن یافت.

در مقبره‌الشعرای تبریز ۴۰۰ شاعر بزرگ پرده خاک به دیده کشیده‌اند که نخستین‌شان اسدی طوسی و قطران تبریزی است و آخرین‌شان سید محمدحسین شهریار و بی‌هیچ‌اما و آگری بزرگ مشعل‌دار این جمع، خاقانی شروانی که یکی از ستون‌های اصلی شعر و ادب فارسی است و مقلدانی نامدار چون سعدی دارد. اما اسدی طوسی و انوری ابیوردی و ظهیر قاریابی و بعدتر مانی

شیرازی و دیگران در این شهر چه می‌کردند؟ باباقلغانی بنیانگذار سبک هندی که اکنون در جمع بزرگان سرخاب نیست، در تبریز دنبال چه بود؟

دوسده پس از حکومت خلفا، وقتی زبان پهلوی -فارسی میانه- به نفع عربی درحال عقب‌نشینی و پسروی بود، شاعرانی از خراسان بزرگ در طوس و دامغان و نیشابور و سمرقند و بخارا برخواستند و فارسی در یا دریاری را رواج دادند؛ پدر، رودکی بود و فرزند بلند قامتش فردوسی اما اوضاع خراسان پس از حکومت سامانی به تندی روبه ناامنی رفت و درگیری‌ها بالا گرفت تا اینکه آذربایجان پرچم برافراشت و به کانون اصلی زبان و ادب فارسی تبدیل شد. شاعرانی چون قطران و صدها شاعر آذربایجانی و قفقازی دیگر با محوریت تبریز در سده چهارم، پیشاپیش و دوشادوش خراسانیان این تلاش را آغاز کرده بودند اما پس از افول بخت خراسان تمام این مسئولیت به دوش تبریز افتاد. خلیل شروانی که در قرن هفتم می‌زیسته به تنهایی نام ۳۰۰ شاعر آذربایجانی و قفقازی را از قرن چهارم تا زمان حیات خود در «نزهة‌المجالس» فهرست کرده که برخی با قطران هم‌عصر

بوده‌اند اما نامی از آنها نمانده است.

هیچ گلی به تنهایی در بیابانی بی آب و علف نمی‌روید همچنان‌که قطران تبریزی به تنهایی نمی‌توانسته در تبریز همپای شاعران بزرگ خراسان شعر دری بگوید. کمی بعد نظامی گنجوی و خاقانی از راه می‌رسند و آرام آرام فارسی را نه با تیغ و شمشیر که با حریر شعر و داستان در فلات ایران گسترش می‌دهند. پس زبان فارسی امروز دو سرچشمه بزرگ دارد؛ خراسان و آذربایجان. اما جالب آن‌که نام آذربایجان در بررسی مکاتب ادبی ما دوبار خودنمایی می‌کند و این نشان می‌دهد آذربایجان تا چه پایه بر گردن شعر و ادب فارسی حق دارد، نخست مکتب آذربایجانی که پس از ناامنی خراسان در تبریز پاییزی شد و با انتقال این زبان و ادبیات نواخته به مناطق مرکزی ایران همچون شیراز و کرمان و اصفهان سبک عراقی با چهره‌های شاخصی مثل حافظ و سعدی ظهور کرد و بار دوم هنگام افول مکتب عراقی که این بار شاعران کوچه و بازار تبریز آستین بالا زده و هسته اصلی مکتب هندی را پایه‌ریزی کردند. بابا قلغانی پدر مکتب هندی و هم‌عصر شاه اسماعیل صفوی، درست در همین زمان است که

اصغر عبد‌اللهی در گذشت

وداع بانویسنده پرکار و خوش‌مشرب سینما

نرگس عشوری

خبرنگار

متولد ۱۳۳۴ بود زاده آبادان. نامش را به‌عنوان نویسنده یا همکار فیلم‌نامه‌نویس در تیتراژ بسیاری از فیلم و سریال‌های خاطره‌انگیز مثل «جهیزیه‌ای برای باب» (سیامک شایقی)، «جست‌وجو در جزیره»، «خانه خلوت»، «مهاجران و «صباحانه‌ای برای دو نفر» (مهدی صباغ‌زاده)، «مرسدس» (مسعود کیمیایی)، «غربیانه» و «چتری برای دو نفر» (احمد امینی)، «به‌خاطر هانیه»، «خواهران غریب» و «سرنخ» (کیومرث پوراحمد) دیده‌بودیم. اسمش را به‌عنوان برنده سیمرخ بلورین بهترین فیلمنامه در هفتمین دوره جشنواره فیلم فجر شنیده بودیم و همچنین در سی‌وسومین جشنواره فیلم فجر که «خداحافظی طولانی» فرزاد مؤتمن دیپلم افتخار را برایش به ارمغان آورد. نویسنده بیش از بیست و پنج فیلمنامه سینمایی و چند مجموعه داستان صرفاً آدم پشت میز نشینی نبود. در بسیاری از فیلم‌ها به‌عنوان دستیار دوم، منشی صحنه، دستیار اول کارگردانان و حتی طراح صحنه حضور داشت تا اجرا در سینما را هم یاد بگیرد. برای کارگردانی پیش از اینها خیز برداشته بود. آن طور که می‌گفت قرار بود «بندر مه‌آلود» و «خداحافظی طولانی» را خودش کارگردانی کند اما در نهایت محاصل کار امیر قویدل و فرزاد مؤتمن آنقدر به دلش نشست که به خاطر ایجاد نشدن شرایط فیلمسازی خودش احساس غبن نکند. حوالی سال ۹۵ بالاخره شرایط فیلمسازی مهیا شد تا فیلمنامه‌نویس بسیاری از آثار به یاد ماندنی سینمای ایران از سایه بیرون بیاید و نامش به‌عنوان فیلمساز دیده شود. «یک قناری، یک کلاغ» به‌عنوان نخستین و تنها تجربه کارگردانی او ثبت شد؛ فیلمی با حضور هنگامه قاضیانی و حبیب رضایی که در گروه هنر و تجربه به اکران در آمد.

سابقه تدریس در دانشگاه، نوشتن تله‌فیلم و نمایشنامه‌های متعدد و مقالات تحقیقی از جمله روانگرایی قصه در «افرا»، «چگونه

چه فیلمنامه‌ای بنویسیم آقای سید فیلد؟»، «بررسی تطبیقی رمان و فیلم شازده احتجاج» و نویسنده داستان‌هایی همچون «آفتاب در سپاهی جنگ گم می‌شود»، «در پشت آن مه؛ مجموعه داستان کوتاه»، «آبی‌های غمناک بازن»، «سایبانی از حصیر»، «هاملت در نم نم باران» و... کافی است تا این همنشین جدا نشدنی ادبیات برای اهالی سینما جایگاه و منزلتی متفاوت داشته باشد اما همه اینها برای قبل از معاشرت نزدیک با اصغر عبد‌اللهی بود. آنهایی که از او

نویسنده بیش از بیست و پنج فیلمنامه سینمایی و چند مجموعه داستان صرفاً آدم پشت میز نشینی نبود. در بسیاری از فیلم‌ها به‌عنوان دستیار دوم، منشی صحنه، دستیار اول کارگردانان و حتی طراح صحنه حضور داشت تا اجرا در سینما را هم یاد بگیرد

و کافه‌نشینی هایش و خونگرمی و خوش‌مشربی جنوبی‌اش شناخت داشتند درک می‌کردند خبری که صبح روز یکشنبه روی خروچی خبرگزاری‌ها قرار گرفت تا چه میزان حسرت‌برانگیز است: «اصغر عبد‌اللهی صبح امروز (هفتم دی ماه) به‌دلیل ابتلا به سرطان در بیمارستان جم درگذشت». همایون اسعدیان کارگردان سینما و از دوستان این هنرمند خبر درگذشت این فیلمنامه‌نویس قدیمی را در ۶۴ سالگی تأیید کرد و از احتمال برگزاری مراسم تشییع پیکر اصغر عبد‌اللهی در روز دوشنبه هفتم دی‌ماه خبر داد.

چشم به فانوس دریای شعر و ادب فارسی سر از تبریز درمی‌آورد. با انتقال پایتخت از تبریز و قزوین به اصفهان جمعی از شاعران بزرگ تبریزی به همراه صنعتگران و هنرمندان این شهر به دعوت شاه عباس وارد اصفهان می‌شوند. هزاران تبریزی که به تبارزه یا تبریزیان اصفهان شهره شدند و در میان این جمع شاعری چون صائب تبریزی قد علم کرد و مکتبی را که همشهریانش در کوچه و بازار تبریز پایه‌ریزی کرده بودند، به عالی‌ترین درجه ادبی رساند. امروز به نام مکتب هندی می‌شناسیم توسط شاعری همچون بیدل دهلوی به نقطه کمال برسد.

گورستان سرخاب با بزرگانی همچون سلمان ساوجی، اوحدی مراغه‌ای، همام تبریزی، سوزنی سمرقندی، انوری ابیوردی، ذوالفقار شروانی، شاپور نیشابوری، شکیبی تبریزی، شمس‌الدین سجاسی، مجیرالدین بیلقانی و... به ما می‌گوید آذربایجان و در قلب آن تبریز، جوهره اصلی تمامی جریان‌های بزرگ ادبی زبان و ادب هزار ساله فارسی است.

نوشتن عشق‌اش بود، کارش بود و نان شب‌اش

کیومرث پوراحمد

فیلمساز

در دو فیلمنامه «خواهران غریب» و «به‌خاطر هانیه» که با هم نوشتیم. ایده اولیه از من بود اما فرقی هم نمی‌کرد. تعدادی از ۲۰ فیلمنامه مجموعه «پراتنزیا» ایده‌اش هم مال خود اصغر بود. فیلمنامه‌ها را که می‌نوشت دیگر در اختیار کارگردان بود. درک می‌کرد که کارگردان باید اثر را از آن خود کند تا فیلم ایده‌آلش را بسازد. از آن خود کردن یعنی ایده و فکری که به ذهن اصغر عبد‌اللهی رسیده و آن را در قالب فیلمنامه درآورده، وقتی به دست کارگردان می‌رسد با بازنویسی یا اضافه کردن جملات تازه یا حتی تغییر دیالوگ آن را به شکلی دربیاورد که انگار از ذهن و قلب خودش تراوش کرده است. اصغر به این نگاه حرفه‌ای رسیده بود. فرقی نداشت که کارگردان قرار است چه تغییری در فیلمنامه ایجاد کند. البته اگر اشتباه نکنم- تأکید می‌کنم «اگر اشتباه نکنم»- موارد اندکی هم بود که اصلا دلش نمی‌خواست اسمش به عنوان فیلمنامه‌نویس ذکر شود. در عین حال با سپردن فیلمنامه به دست کارگردان فکر نمی‌کرد که کارش تمام شده است. هر وقت کمک می‌خواستی آماده بود. در «خواهر غریب» چند مورد پیش آمد که در خلال فیلمبرداری سر صحنه گیر می‌کردم و تشخیص می‌دادم خلأ و کمبودی در فیلمنامه و ارتباط‌ها وجود دارد. به اصغر تلفنی می‌گفتم. سریع دست به قلم می‌شد و متن صحنه جدید را برای من می‌فرستاد. در «به‌خاطر هانیه» تجربه جالبی داشتیم. ایده‌ای را با هم در ذهن پروراندیم. تصمیم گرفتیم نیمه اول داستان را اصغر و نیمه دوم را من بنویسم. هر دو در یک اتاق بدون این که گفت‌وگویی داشته باشیم، نگارش فیلمنامه را آغاز کردیم. در نهایت به شکل عجیبی کار آنقدر یکدست شده بود که انگار فیلمنامه را یک نفر نوشته است. مجبور بودم یک بار متن را بازنویسی کنم تا دستخط‌ها هم یکی باشد. اوباً مداد می‌نوشت و من با روان‌نویس. آنقدر این فیلم را دوست داشت که سر مونتاژ هم می‌آمد. با وجود این که شیفت کاری من شب بود از ۱۰ شب تا ۶ صبح پای کار می‌نشست و ایده می‌داد. اصرار داشت فیلمنامه‌نویسی برای سینما و تلویزیون چند کتاب هم نوشت اگرچه در مملکتی که کسی کتاب نمی‌خواند نوشتن کتاب درآمدی ندارد. با این وجود اصغر عاشق نوشتن و مطالعه بود. در حال نوشتن هم مطالعه می‌کرد. همیشه از تازنه‌ترین انتشارات بازار کتاب، داخلی و خارجی خبر داشت و آنها را می‌خواند. نوشتن هم عشق‌اش بود هم کارش و هم نان شب‌اش.

اصغر عبد‌اللهی دوست و رفیقی بشدت دلپذیر و بی‌شلیه پیله و صبور بود. اگرچه جسم او را در دست داده‌ایم و این خیلی غم‌انگیز است ولی اصغر در فیلمنامه‌هایش و بخصوص قصه‌هایش تا همیشه زنده است. فیلمنامه‌ها را شاید به سفارش دیگری و مطابق میل دیگری می‌نوشت ولی قصه‌هایش به تمامی از عمق وجودش سرچشمه می‌گرفت. قصه‌هایی تأثیرگذار و جذاب و ماندگار برای ادبیات معاصر ایران. پادش گرامی و زنده است همیشه.

سوی ناشر دیگری چاپ شده باشند هم بررسی نخواهند شد. آخرین مهلت ارسال اثر به دبیرخانه، ۱۵ دی‌ماه عنوان شده است. ناشران، شاعران و پژوهشگران علاقه‌مند به شرکت در این رویداد ادبی می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر به نشانی adabiatirani.com مراجعه کنند.

بیش از ۲ هزار و ۵۰۰ اثر در پانزدهمین دوره بررسی می‌شوند

گرامیداشت شهیدان قاسم سلیمانی و محسن فخری‌زاده در افتتاحیه شعر فجر

کروه فرهنگی/ با اینکه هنوز هفت روزی تا پایان مهلت ارسال

آثار به پانزدهمین دوره جشنواره شعر فجر باقی مانده، مسئولان برگزاری این رویداد ادبی از ارسال ۲ هزار و ۴۸۹ اثر خبر دادند. مصطفی راضی جلالی در نشست خبری این دوره جشنواره که بنا بر ضرورت‌های ماه‌های اخیر به شکل مجازی برگزار شد در تشریح بیشتر چگونگی برپایی پانزد هفتمین دوره شعر فجر گفت: «جشنواره شعر فجر امسال به مناسبت یادبود شهیدان قاسم سلیمانی و محسن فخری‌زاده با محفل «مردان میدان» به عنوان آیین افتتاحیه برگزار می‌شود.»

دبیر اجرایی جشنواره شعر فجر ادامه داد: «طی زمان کوتاهی ۱۲۹ شعر و اثر درباره این دو شهید به بخش رقابتی جشنواره ارسال شده که همه آثار ارزش بالا و جایگاه ادبی قابل اعتنایی دارند.» جلالی درباره دیگر برنامه این دوره گفت: «برنامه دیگر این دوره جشنواره بررسی و انتخاب چهره‌های برتر شعر دفاع مقدس در ۴۰ سال گذشته به مناسبت ۴۰ سالگی انقلاب است که تفاوت

این دوره جشنواره با دوره‌های گذشته است.» همان طور که ابتدا هم اشاره شد تا به امروز ۲ هزار و ۴۸۹ اثر به دبیرخانه پانزدهمین جشنواره شعر فجر رسیده؛ او در همین رابطه با ذکر جزئیات بیشتری تصریح کرد: «از این تعداد ۲ هزار و ۳۲ اثر در بخش بزرگسال، ۱۷۲ اثر در بخش کودک و ۲۸۶ اثر نیز در بخش «درباره شعر» (پژوهش‌های نظری حوزه شعر) است که با داوری داوران، آثار بررسی خواهد شد و برگزیدگان و شایستگان تقدیر شناخته و معرفی خواهند شد.»

او درباره دیگر تفاوت‌های این دوره گفت: «با موافقت اعضای هیأت علمی جشنواره و وزارت ارشاد آثار بخش بزرگسال در سه بخش کلاسیک، نو و شعر محاوره بررسی خواهند شد و آثار قابل دفاع در این سه عرصه، معرفی برگزیده شعر خواهند داشت.» به گفته جلالی به دلیل تنوع قالب‌های شعری که امسال در این دوره جشنواره بررسی می‌شوند، در بخش شعر بزرگسال داوران از سه داور به هفت داور صاحب اثر افزایش یافته‌اند.